

38 REFERATEN 38

Fritz Bachmaier: Kopfform und geistige Leistung. Zeitschrift für Morphologie und Anthropologie, Bnd. XXVII, Heft 1.

De in het jaar 1921 door Prof. Rudolf Martin op touw gezette en sedert dien stelselmatig voortgezette anthropologische onderzoekingen bij kinderen der volkscholen van München hebben het materiaal voor Bachmaier's studie geleverd. Zij berust op het onderzoek bij knapen van 6—8 jarigen leeftijd.

Bachmaier vond, dat de knapen van München, in vergelijking met andere jongens van denzelfden leeftijd eene geringe hoofd lengte bezitten. Hij is van meening, dat Alpiene en Dinarische bestanddeelen daarvan de oorzaak zijn. De geringe hoofd lengte en de aanzienlijke hoofdbreedte dezer kinderen wijzen op sterke beïnvloeding van Alpiene ras-elementen. Daarentegen kon de aan het Alpiene ras toegeschreven geringe schedel hoogte bij de kinderen van München niet worden geconstateerd.

Brachy- en hyperbrachycephalie en daarnevens hypsicephalie werden het meest veelvuldig vastgesteld, d.w.z. een korte, breede en tevens hooge schedel.

Daar echter de grootste hoofd lengten gepaard bleken te gaan met eene geringe hoofdbreedte en oor hoogte, meent Schr. een gering percentage van Noord-sche en Mediterrane langhoofden bij deze kinderen te mogen aannemen. Daarnevens zouden dan Alpiene en Dinarische raselementen het onderzochte materiaal vormen. Schr. vond, dat de hoofdomvang met de lichaam slengte toenam, echter kon geen betrekking tusschen den index cephalicus en de lichaamsgrootte worden geconstateerd.

Een zeer geringe positieve betrekking vond hij tusschen de hoofd lengte en schoolprestatie, een ietwat duidelijker positieve relatie daarentegen met de hoofdbreedte. Verder een duidelijk herkenbare, maar zwakke positieve correlatie tusschen hoofdomvang en schoolprestatie, eveneens een positieve correlatie met de schedelcapaciteit. Daarentegen kon hij geen duidelijke relatie vaststellen met den index cephalicus, evenmin met den lengte-oor hoogte-index en den breedte-oor hoogte-index.

De door Bachmaier gevonden betrekkingen tusschen de afmetingen van het hoofd en de schoolprestaties gelden echter slechts voor groote getallen; daaruit mogen volstrekt geen conclusies voor individuele gevallen worden getrokken.

K. DE Z.

H. C. Rümke, L. Bouman, J. v. d. Hoop, A. Stürcke, A. Hutter, F. Stuurman, K. H. Bouman, C. U. Ariëns Kappers en W. M. v. d. Scheer: „Zur Frage der Schizophrenie“. Psychiatrische en Neurologische Bladen, Bd. 32, No. 5 en 6. 1928, p. 421—558.

In de Nederlandsche Vereeniging van Psychiatrie en Neurologie werden in December 1927 door deskundigen besprekingen gehouden over bovenstaande geestesafwijking, welke ook hier te lande zoovele slachtoffers eischt. Deze voordrachten zijn thans gezamenlijk in het Duitsch gepubliceerd en liggen grotendeels op zuiver geneeskundig gebied. Vallen zij in dit opzicht buiten het bestek van een referaat in dit tijdschrift, toch mag met een enkel woord hier gewezen worden op den erfelijken grondslag van deze afwijking. Zij leidt vaak tot een geestesgesteldheid, waarbij hoogere centra, die in den loop der evolutie bij den mensch tot ontwikkeling zijn gekomen, hun functie wijzigen en in de ernstige gevallen met duidelijk herkenbare anatomische

veranderingen in bepaalde lagen der hersenschors gepaard gaan. In een der opstellen wordt dit door K. H. Bouman toegelicht aan de hand van eigen onderzoek en steunende op vergelijkend anatomisch hersenonderzoek van Ariëns Kappers. Een lijder aan schizofrenie (= dementia praecox) stelt zich als het ware in op de buitenwereld, alsof hij tot een vroegere ontwikkelingsperiode behoorde, somtijds met magische begrippen en magisch handelen als een primitieve mensch. Het is begrijpelijk, dat het psychologisch inzicht in deze ziekte van groot belang is, temeer daar zij geënt kan worden op een constitutioneele basis, welke ook bij normalen voorkomt en daar met karaktertrekken gepaard gaat, die Kretschmer en anderen er toe gebracht hebben om dezen, binnen de grenzen van den norm liggenden schizothymen aard te onderscheiden van den z.g. cyclothymen. In het bekende boek van Kretschmer, „Körperbau und Charakter“, vindt men dit nader uiteengezet. Naast vele andere verschillen wordt gewezen op de opgewekte, joviale natuur der cyclothymen tegenover den schuchteren, teruggetrokken aard der schizothymen. Naar aanleiding van Kretschmer's onderzoekingen werd o.a. hier te lande door Heymans en Wiersma onder normale intellectueelen een groote enquête verricht.

Rudin te München heeft sedert 1911 de studie der erfelijke schizofrenie ter hand genomen en sindsdien niet losgelaten. Ook in Nederland hebben verscheidene onderzoekers zich er mee bezig gehouden. Ofschoon men ongetwijfeld met een ingewikkeld complex van geestelijke eigenschappen te doen heeft, wil dit volstrekt niet zeggen, dat niet een enkele factor of een klein aantal factoren in den erfelijken aanleg verantwoordelijk kan zijn voor het ontstaan dezer geestelijke afwijking, die met verschillende lichamelijke verschijnselen kan gepaard gaan. Rudin is dan ook tot de voorstelling gekomen, dat men op grond van familie-onderzoek mag aannemen, dat 2 of 3 erfactoren, welke de wet van Mendel volgen, verantwoordelijk zijn voor den aanleg tot deze afwijking. Zooals zoo dikwijls het geval is, zal echter niet uitsluitend de erfelijke aanleg, maar daarnaast de constellatie, waaronder de aanleg tot ontplooiing komt, bepalen of de ziekte zich zal uiten.

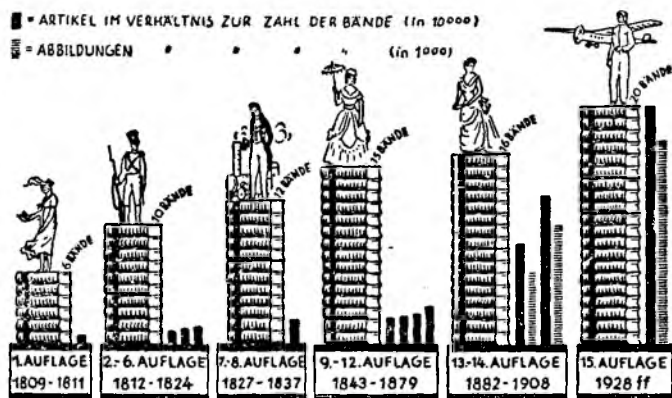
De erfactoren, waarop deze aanleg berust, zijn van recessieven aard. Hierdoor kunnen zij generaties lang verscholen liggen en toevallig bij een zekere huwelijkscombinatie verwezenlijkt worden. In de opstellen van Hutter en Stuurman over de erfelijkheid der schizofrenie vindt men dit nader uiteengezet. Het is niet ondenkbaar, dat men met een erfelijk vastgelegde minderwaardigheid van zekere deelen der hersenschors te doen heeft. Wordt dit anatomisch substraat door omstandigheden van verschillende aard aangetast, dan kan het niet aan de gestelde eischen voldoen en treedt een complex van verschijnselen voor den dag, welke beantwoorden aan het beeld der schizofrenie, dat men door ernstige studie langs verschillende wegen, — waarvan ook deze reeks van voordrachten getuigt — steeds beter leert kennen. Of deze kennis eenmaal in staat zal stellen om door juiste raadgeving bij het huwelijk, het aantal schizofrenen te verminderen, moet nog de toekomst leeren. Dat een lijder aan schizofrenie niet huwen mag, kan reeds bij de huidige kennis omtrent de wijze van overerving met nadruk worden gezegd.

M. A. v. H.

Der Grosse Brockhaus, Handbuch des Wissens, Erster Band, A—Ast. F. A. Brockhaus, Leipzig, 1928.

De onverwacht sterke opbloei van het verslagen Duitschland is een verschijnsel, dat zich op schier elk terrein van het maatschappelijk leven vertoont en terecht onze bewondering wekt. Natuurlijk spreekt het 't sterkst in het Duitsche economische leven, doch niet minder treffend is het waar te nemen op het gebied van wetenschap en kunst. Wat een stroom van wetenschappelijke publicaties en.... wat een ondernemende uitgevers!

Tot de laatsten behoort ongetwijfeld Brockhaus in Leipzig, wiens fonds voortdurend wordt verrijkt, nu weer met een nieuwen — den vijftienden! — druk van de bekende encyclopaedie, welke in 20 deelen compleet zijn zal, terwijl de eerste druk van 1809 nog slechts 6 en de voorlaatste van 1908 reeds 16 deelen omvatte.

Doch niet alleen in den omvang, ook in de uitvoering van het werk is een voortgaande verbetering te bespeuren, welke bij het doorzien van het nu verschenen eerste deel onmiddellijk opvalt in het illustratiemateriaal. Dit is wezenlijk overvloedig toegepast en uitmuntend uitgevoerd, voor een encyclopaedie in het bijzonder van belang, omdat deze veelal zal worden gebruikt in gevallen, waarin men zich op de hoogte wil stellen van minder goed bekende zaken. En dan zijn de illustraties, curven en kaarten uitmuntende hulpmiddelen ter verduidelijking, waarvan men dan een dankbaar gebruik maakt. Een voordeel is nog, dat de kaarten gedrukt zijn op ongeglansd papier, waardoor niet alleen de kleuren veel beter tot hun recht komen, maar ook een rustiger bezien mogelijk is; vooral bij kaarten een voordeel van beteekenis.

Wat den overigen inhoud betreft, deze laat zich uit den aard der zaak niet in zijn geheel beoordeelen; men moet zich daarbij bepalen tot steekproeven. En dan valt in het algemeen op te merken, dat men telkenmale nauwkeurige verwijzingen aantreft naar andere artikelen en illustraties, waardoor de samenstellers aan het bezwaar trachten te ontkomen van de onvolledigheid der informatie, waartoe het raadplegen van één enkel „Stichwort” wel moet leiden; voorts, dat de cijfers en statistieken zoo volledig mogelijk zijn gegeven, soms tot 1927. Bedenkt men ten slotte, dat bij de literatuuropgaven ook jongere en vooral ook niet-Duitsche publicaties genoemd worden, dan kan men, wat de wijze van samenstelling van dit boekwerk betreft, niet anders concluderen, dan dat het aan zeer hooge eischen voldoet.

Dit kan ook worden gezegd van de beschrijvingen zelve, al zal men soms het persoonlijke en kritische element missen, dat aan wetenschappelijke literatuur haar aantrekkelijkheid schenkt; doch dat onpersoonlijke, informeerende en schematische in den opzet dezer encyclopaedische bijdragen moet hier als een verdienste worden aangemerkt en kan inderdaad als zoodanig worden aanvaard, mits de lezer zich bewust is van de bedoelingen van zulk werk. Overigens is het genoemde bezwaar minder groot, naarmate het informeerende karakter der bijdragen domineert, zooals dit bv. bij landbeschrijvingen het geval is. De beschrijvingen van Argentinië en Egypte zijn in hun overzichtelijkheid uitmuntend, en, de beknoptheid in aanmerking genomen, wezenlijk informeerend; vooral bij zulke artikels bewijzen de teekeningen en kaarten goede diensten.